

## **ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

**Дубовик С.Г., к.е.н., доцент кафедри менеджменту  
Сумський національний аграрний університет**

Формування ринку та ринкової інфраструктури, нових механізмів встановлення господарських зв'язків, розвитку підприємництва, зростання конкуренції вимагають поглиблення теорії економічного ризику, методів його оцінювання та регулювання на всіх рівнях господарювання: державному, регіональному, місцевому, галузевому, а також підприємства, цеху, ділянки незалежно від форми його власності.

Конкуренція змушує менеджерів активно вивчати інформацію, щоб уникнути можливих помилок при здійсненні обтяжених ризиком виробничих, фінансових, комерційних та інших операцій. Зовнішні та внутрішні чинники, що обумовлюють ділову активність за умов ринкової економіки, динамічні, і частіше всього слідкувати за ними та контролювати їх можна лише за допомогою різних елементів та важелів менеджменту.

У зв'язку з розвитком ринкових відносин підприємницьку діяльність у нашій країні доводиться здійснювати в умовах наростаючої непевності ситуації та мінливості економічного середовища. Звідси виникає неясність і непевність в одержанні очікуваного кінцевого результату, а, отже, зростає ризик, небезпека невдачі, непередбачених втрат.

Щоб вижити в умовах ринкових відносин, потрібно йти на впровадження технічних нововведень і на сміливі, нетривіальні дії, а це підсилює ризик. А без знань про ризик підприємець неповноцінний. Для будь-якого бізнесу важливим є не запобігання ризику взагалі (це практично неможливо), а передбачення та зниження його до мінімального рівня.

Більше того, відсутність ризику, тобто безпеки виникнення непередбачених і небажаних для підприємства наслідків його власних дій, як

правило, шкодить економіці, оскільки підриває її динамічність й ефективність.

Детерміновані ситуації, коли відсутній ризик, зустрічаються в людській діяльності та, зокрема, в економіці досить рідко. Більшість невизначених подій, що спричиняють ризик, є неповністю прогнозованими та контрольованими, їх неможливо усунути, а тому навіть на перший погляд досить ефективні рішення можуть призвести до значних збитків. Неможливо повністю звільнитися від ризику: намагаючись позбутися однієї ризикованої ситуації, можна потрапити у іншу. Навіть абсолютна бездіяльність у економічному житті спряжена з ризиком невикористаних можливостей.

Невизначеність призводить до ризику через відсутність повної інформації та неможливість точного передбачення. Суттєво впливати на його виникнення можуть такі чинники як погодні умови, науково-технічний прогрес, ринковий попит і ціни на товари тощо. Ризик виникає тоді, коли приймається рішення з кількох можливих, і є непевність в тому, що воно, це рішення, призведе до найефективніших наслідків.

Тому, безумовно, керівники сільськогосподарських підприємств, визначаючи управління ризиками в своїй діяльності провідним щодо забезпечення виживання організації, досягнення нею бажаних результатів та подальшого зростання, очікують науково – обґрунтованих рекомендацій у сфері управління ризиками та ефективного використання потенціалу підприємства.

Отже, існуючою об'єктивною необхідністю у подальшому розвитку теоретичних та науково – прикладних засад створення ефективних систем управління ризиками сільськогосподарських суб'єктів із врахуванням тенденцій розвитку даної галузі та особливостей сучасного менеджменту визначається актуальність теми даного дослідження.

Фактично стан управління ризиками в діяльності підприємства проаналізовано на прикладі Романівської філії ПрАТ «Райз-Максимко» Тростянецького району Сумської області.

Розглядаючи систему управління ризиками, використовувану на досліджуваному нами підприємстві, варто зазначити, що основним методом зниження ступеня ризику є метод страхування та самострахування.

Внутрішнє страхування (самострахування) в Романівській філії ПрАТ «Райз-Максимко» виражається у створенні резервного фонду товариства. Також з метою забезпечення компенсації можливих втрат частково використовується система штрафних санкцій господарства. Зовнішнє страхування господарських ризиків в Романівській філії ПрАТ «Райз-Максимко» здійснюється у двох формах: обов'язкове та добровільне.

Аналізуючи використовувану в даній організації систему управління ризиками в цілому, можна сказати, що хоча деякі прийоми зниження ризику на підприємстві використовуються досить успішно, сама система не є повною і достатньою для умов господарювання.

Важливою задачею менеджменту Романівської філії ПрАТ «Райз-Максимко» на даному етапі його розвитку є визначення політики підприємства у сфері ризиків, що включає сукупність нормативних вимог, які висуваються до працівників підприємства, і способів виконання цих вимог.

Політика управління ризиком має стати для досліджуваного господарства частиною загальної стратегії, яка включатиме сукупність заходів, що мають на меті знизити небезпеку помилки вже в момент прийняття рішення і скоротити можливі негативні наслідки такого рішення на інших стадіях функціонування підприємства.

Загалом, політика управління ризиками включає три основних напрями: стратегія, рамки і навички оцінки.

Так, стратегія управління ризиковою ситуацією залежить від специфічних ризиків, які можуть виникати в процесі діяльності підприємства, можливості правильно оцінити конкретну ризикову ситуацію, знайти оптимальний варіант виходу з неї, враховуючи наявні у розпорядженні підприємства ресурси.

На нашу думку управління ризиками в діяльності Романівської філії ПрАТ «Райз-Максимко» може складатися з п'яти загальних стратегій: ухилення від ризикової діяльності; відповідальність за ризик з гарантією повної компенсації за рахунок власних коштів; передача відповідальності за ризик іншій особі; скорочення можливих негативних наслідків або ризику за допомогою превентивних засобів; ставка на ризик, використання всіх ресурсів в одній сфері.

Сам процес управління ризиками в діяльності Романівської філії ПрАТ «Райз-Максимко» має включати дев'ять основних визначених нами послідовних етапів.

Таким чином, втілення в діяльності Романівської філії ПрАТ «Райз-Максимко» запропонованих заходів сприятиме налагодженню ефективної системи управління ризиками, що відповідно забезпечить підвищення конкурентоспроможності підприємства.